

ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

ਸਿਵਲ ਫੁਟਕਲ

ਆਰਐਸ ਨਰੂਲਾ ਜੇ.

ਬਨਵਾਰੀ ਲਾਲ - ਪਟੀਸ਼ਨਰ

ਬਨਾਮ

ਅਤੇ ਓਟੀਆਂ ਦਾ ਰਾਜ , - ਉੱਤਰਦਾਤਾ।

1965 ਵਿੱਚੋਂ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਨੰ. 1415

24 ਅਪ੍ਰੈਲ 1968

ਪੰਜਾਬ ਐਗਰੀਕਲਚਰਲ ਪ੍ਰੋਡਿਊਸ ਮਾਰਕੀਟ ਐਕਟ (1961 ਦਾ XXIII)— ਐੱਸ. 12— ਪੰਜਾਬ ਐਗਰੀਕਲਚਰਲ ਪ੍ਰੋਡਿਊਸ ਮਾਰਕੀਟ (ਮਾਰਕੀਟ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ) ਨਿਯਮ, 1961— ਨਿਯਮ 2(6) ਅਤੇ 19(3)- ਯੋਗਤਾ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਬਣੇ ਵੋਟਰ ਦਾ ਲਾਇਸੈਂਸ— ਅਜਿਹੇ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੀ ਮਿਆਦ ਪੋਲ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ— ਵੋਟਰ—ਕੀ ਨੋਟਿੰਗ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ— ਨਿਯਮ 19(3) ਪ੍ਰੋਵੀਜ਼ੋ—ਲਾਇਸੈਂਸ ਧਾਰਕ ਫਰਮ—ਵੋਟ ਆਫ— ਵੋਟ ਕੌਣ ਪਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਵੋਟਰਾਂ ਲਈ ਕੁਝ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ , ਤਾਂ ਇਹ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ (ਅਜਿਹੇ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰੋਵੀਜ਼ਨ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ) ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ , ਇੱਕ ਯੋਗਤਾ ਮਿਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਯੋਗਤਾ ਇੱਕ ਵੋਟਰ ਦੇ ਕੋਲ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਐਗਰੀਕਲਚਰਲ ਪ੍ਰੋਡਿਊਸ ਮਾਰਕੀਟ (ਮਾਰਕੀਟ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ) ਰੂਲਜ਼, 1961 ਦੇ ਨਿਯਮ 2(6) ਵਿੱਚ ਯੋਗਤਾ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ , ਜਿਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਤਿਆਰੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਦੁਆਰਾ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਰ ਵੋਟਰ ਸੂਚੀ ਦੀ ਸੋਧ ਜਾਂ ਸੋਧ। ਇਸ ਲਈ ਵੋਟਰ ਕੋਲ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 2(6) ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਯੋਗਤਾ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਇੱਕ ਵੈਧ ਅਤੇ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਲਾਇਸੈਂਸ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਗੁਆਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਉਸਦੇ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੀ ਪੋਲਿੰਗ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਿਆਦ ਪੁੱਗ ਗਈ ਹੈ। (ਪਰਾ 8)।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲਾਇਸੈਂਸ ਹੋਲਡਿੰਗ ਫਰਮ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 19(3) ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਫਰਮ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਰੇ ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਫਰਮ ਦੇ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਫਰਮ ਦੀ ਵੋਟ ਨੂੰ ਰੋਕਦਾ ਹੈ। ਪਰੋਵੀਜ਼ੋ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਪ੍ਰੋਵੀਜ਼ੋ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਪਈਆਂ ਵੋਟਾਂ ਨੂੰ ਅਵੈਧ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

(ਪਾਰਾ 7 ਅਤੇ 8)।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਇਹ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਓ ਵਾਰੰਟੋ, ਹੁਕਮ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਢੁਕਵੀਂ ਰਿੱਟ, ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼

Banwari Lai v. The State of Punjab and others (Narnia, J.)

ਮਾਰਕੀਟ ਕਮੇਟੀ, ਹਾਂਸੀ ਦੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ 4 ਅਤੇ 5 ਦੀ ਚੋਣ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਆਰ ਐਸ ਮਿੱਤਲ, ਐਡਵੋਕੇਟ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਲਈ।

ਐਮ ਐਸ ਜੈਨ, ਐਡਵੋਕੇਟ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ (ਹਰਿਆਣਾ) ਲਈ ਨੰ. 1 ਤੋਂ 3 ਅਤੇ SC SIBAL, ਐਡਵੋਕੇਟ, ਹੋਰ ਜਵਾਬਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ।

ਨਿਰਣਾ

ਨਰੂਲਾ, ਜੇ.-ਪੰਜਾਬ ਐਗਰੀਕਲਚਰਲ ਪ੍ਰੋਡਿਊਸ ਮਾਰਕੀਟ ਐਕਟ, 1961 ਦੇ ਤਹਿਤ 4 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1965 ਨੂੰ ਹੋਈ ਮਾਰਕੀਟ ਕਮੇਟੀ, ਹਾਂਸੀ (ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹਿਸਾਰ) ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ, ਜਿਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ, ਨੂੰ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿੱਚ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਨਵਾਰੀ ਲਾਈ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਹੀ ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਵੇਲੇ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

(2) ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਪੈਰੇ ਵਿੱਚ ਨਾਮੀ ਸੱਤ ਫਰਮਾਂ ਦੇ ਲਾਇਸੈਂਸ 31 ਮਾਰਚ, 1964 ਨੂੰ ਖਤਮ ਹੋ ਗਏ ਸਨ, ਅਤੇ ਫਰਮਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਦੇ ਨਵੀਨੀਕਰਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਫਰਮਾਂ ਨੂੰ ਵਿਵਾਦਾਂ ਵਿੱਚ ਚੋਣ ਵਿੱਚ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਆਰ.ਐਸ. ਮਿੱਤਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਪੈਰਾ 13 ਵਿਚ ਦਰਜ ਫਰਮਾਂ ਦੀਆਂ ਸੱਤ ਵੋਟਾਂ, ਜੋ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਨੰਬਰ 4 ਰਾਮ ਨਿਵਾਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਪਈਆਂ ਸਨ। ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਪਈਆਂ ਵੋਟਾਂ (96 ਵੋਟਾਂ) ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ 4 ਅਤੇ 5 (ਹਰੇਕ 98) ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਦਾ ਅੰਤਰ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਵਾਪਸ ਪਰਤੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਚੋਣ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ। ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ, ਉਪ ਮੰਡਲ ਅਫਸਰ, ਹਾਂਸੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਵੋਟਰ ਬਣਨ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਮਿਤੀ 30 ਨਵੰਬਰ, 1964 ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਚੋਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦਾ ਨਵੀਨੀਕਰਨ 4 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1965, ਪੋਲਿੰਗ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ 4 ਅਤੇ 5 ਵਿੱਚ, ਜੋ ਕਿ ਰਾਮ ਨਿਵਾਸ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 4 ਦੇ ਇੱਕ ਹਲਫਨਾਮੇ ਦੁਆਰਾ ਵਿਵਸਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਰਥਤ ਹੈ, ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਇਹ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ-

(i) 31 ਮਾਰਚ, 1965 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਦਾ ਨਵੀਨੀਕਰਨ ਨਾ ਕਰਨਾ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ-

(a) »ਨਿਯਮ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੀ ਮਿਆਦ ਪੁੱਗਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਰਪਾ ਦੇ ਤੀਹ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਵਿਆਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ; ਅਤੇ

(b) ਸਬੰਧਤ ਮਿਤੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਵੋਟਰਾਂ ਕੋਲ ਲਾਇਸੈਂਸ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਸਨ, ਉਹ ਯੋਗਤਾ ਮਿਤੀ ਸੀ, ਭਾਵ, 30 ਨਵੰਬਰ, 1964; ਅਤੇ

(ii) ਯੋਗਤਾ ਮਿਤੀ ਨੂੰ, ਭਾਵ, 30 ਨਵੰਬਰ, 1964 ਨੂੰ, ਸਾਰੇ ਲਾਇਸੈਂਸਧਾਰਕਾਂ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਲਾਇਸੈਂਸ ਸਨ।

(3) ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਉਪਰੋਕਤ ਰਿਟਰਨ ਵਿੱਚ ਰਾਮ ਨਿਵਾਸ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤੱਥ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵੀ ਜਵਾਬੀ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਮੈਂ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਸ ਖਾਸ ਨੁਕਤੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਪੈਰਾ 13 ਵਿੱਚ ਨਾਮੀ ਸੱਤ ਫਰਮਾਂ ਕੋਲ 30

ਨਵੰਬਰ, 1964 ਨੂੰ ਵੈਧ ਅਤੇ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਲਾਇਸੈਂਸ ਸਨ, ਜੋ ਕਿ ਲਾਇਸੈਂਸ ਸਾਲਾਨਾ ਸਨ ਅਤੇ 31 ਮਾਰਚ, 1965 ਨੂੰ ਮਿਆਦ ਪੂਰਾ ਗਈ ਸੀ। , ਪਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਮਤਦਾਨ ਦੀ ਮਿਤੀ 4 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1965 ਤੱਕ ਨਵੀਨੀਕਰਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(4) ਸੈਕਸ਼ਨ 12 (2) (ਏ) (ii), ਸੈਕਸ਼ਨ 12 (2) (ਬੀ) ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ - ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਮੇਟੀ ਵਿੱਚ ਦਸ ਮੈਂਬਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ - ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਅਧੀਨ ਲਾਇਸੈਂਸਦਾਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ ਮੈਂਬਰ ਚੁਣੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। "ਉਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਲਾਇਸੈਂਸ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ" ਸਬੰਧਤ ਸੂਚਿਤ ਬਾਜ਼ਾਰ ਖੇਤਰ। ਉਪਰੋਕਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਵੋਟਰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੈਕਸ਼ਨ 12(2)(a)(ii) ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋ ਮੈਂਬਰ ਵਾਪਸ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ, ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਸੈਕਸ਼ਨ 10 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਲਾਇਸੈਂਸ ਹਨ। ਵਿਵਾਦਿਤ ਨਹੀਂ। ਸਿਰਫ ਵਿਵਾਦਿਤ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿਹੜੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਅਜਿਹੇ ਲਾਇਸੈਂਸ ਰੱਖਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਭਾਵ, ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਲਾਇਸੈਂਸ ਯੋਗਤਾ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਪੋਲਿੰਗ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੀ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਨਵੀਨੀਕਰਨ ਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਰਿਆਇਤ ਦੀ ਮਿਆਦ ਸੰਬੰਧਿਤ ਡੀਲਰ ਨੂੰ ਗੈਰ- ਲਾਇਸੈਂਸੀ ਦੇਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਐਗਰੀਕਲਚਰਲ ਪ੍ਰੋਡਿਊਸ ਮਾਰਕੀਟ (ਮਾਰਕੀਟ ਕਮ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ) ਰੂਲਜ਼, 1961 ਦੇ ਨਿਯਮ 2(6) ਵਿੱਚ ਯੋਗਤਾ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ 1961 ਦੇ ਨਿਯਮ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਅਜਿਹੀ ਮਿਤੀ ਹੈ ਜੋ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਵੋਟਰ ਸੂਚੀ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਜਾਂ ਸੋਧ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ। ਸ਼੍ਰੀ ਮਿੱਤਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਨਿਯਮ 2(6), ਜਿਸਦਾ ਉੱਪਰ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, **ਅਲਟਰਾ ਵਾਇਰ** ਸੈਕਸ਼ਨ 12(2) (ਏ) (ii) ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਸ਼੍ਰੀ ਮਿੱਤਲ ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਵੋਟਰਾਂ ਲਈ ਕੁਝ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਹ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ (ਅਜਿਹੇ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਵਾਲੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ) ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ, ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਯੋਗਤਾ ਮਿਤੀ ਲਈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਯੋਗਤਾ ਇੱਕ ਵੋਟਰ ਦੇ ਕੋਲ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਰੁੰਗਾ,

Banwari Lai v. The State of Punjab and others (Narnia, J.)

ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਮੰਨੇ ਕਿ 1961 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 2(6) ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਯੋਗਤਾ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵੋਟਰ ਕੋਲ ਇੱਕ ਵੈਧ ਅਤੇ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਲਾਇਸੈਂਸ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਫਰਮ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਗੁਆਉਂਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਸਦੇ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੀ ਮਿਆਦ ਪਹਿਲਾਂ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਪੋਲਿੰਗ ਦੀ ਮਿਤੀ. ਕਿਉਂਕਿ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਬਿਆਨ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਫਰਮਾਂ ਨੇ ਯੋਗਤਾ ਮਿਤੀ, ਭਾਵ 30 ਨਵੰਬਰ, 1964 ਨੂੰ ਵੈਧ ਲਾਇਸੈਂਸ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਮਿੱਤਲ ਦੇ ਇਸ ਇਤਰਾਜ਼ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਲਾਇਸੈਂਸ ਨੂੰ ਨਵਿਆਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਰਿਆਇਤ ਦੀ ਮਿਆਦ (ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਤੀਹ ਦਿਨ ਦੇ ਆਮ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 21 ਦੁਆਰਾ) ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਸਦੀ ਮਿਆਦ ਪੂਰਾਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਵੀਨੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। 1962) ਸਬੰਧਤ ਡੀਲਰ ਨੂੰ ਲਾਇਸੈਂਸਧਾਰੀ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਜਾਂ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸੱਤ ਫਰਮਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਚੋਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵੋਟਰ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਨੁਕਤੇ ਨੂੰ ਰੂਪ *ਲਾਲ ਮਹਿਤਾ ਬਨਾਮ ਧਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (1)* ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਚੋਣ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖਣ ਲਈ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਵਾਰ ਵੋਟਰ ਸੂਚੀਆਂ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਨਾਮ ਵੋਟਰ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਦੀ ਵੋਟ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿ ਉਹ ਯੋਗਤਾ ਮਿਤੀ ਨੂੰ 21 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਵੋਟਰ ਬਣਨ ਲਈ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਹਿਲੀ ਪੇਸ਼ਗੀ, ਇਸ ਲਈ, ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

(5) ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦੂਜੀ ਅਤੇ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਹੋਰ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਪੈਰਾ 11 ਵਿੱਚ ਦੱਸੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸੱਤ ਵੋਟਾਂ ਵੈਧ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਉਸ ਪੈਰੇ ਵਿੱਚ ਨਾਮੀ ਲਾਇਸੈਂਸਧਾਰੀ ਫਰਮਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਭਾਈਵਾਲ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਪਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ।

(6) ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਵੋਟਾਂ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਪਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਵੋਟਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਿਰਫ ਦੋ ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਜੇਕਰ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸੱਤ ਵੋਟਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਪਈਆਂ ਸਨ। ਜਵਾਬਦੇਹੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਚੋਣ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਕਰਨ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਪੈਕਟ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ (i) ਕੀ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਵੋਟਾਂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 4 ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਪਈਆਂ ਸਨ ਜਾਂ ਖੁਦ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਅਤੇ (ii) ਕੀ ਉਹ ਵੋਟਾਂ ਸਨ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਲਾਇਸੈਂਸਧਾਰੀ ਫਰਮਾਂ ਦੇ ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਾਸਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਹੁਣ ਤਕ

(1) ILR (1968) 1 ਪੀ.ਬੀ. & Hry. 651 - 1967 PLR 618

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਦੋ ਸਵਾਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪਹਿਲੇ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਪੈਰਾ 11 ਵਿੱਚ ਨਾਮਿਤ ਫਰਮਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਸਾਰੇ ਸੱਤ ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ "ਰਾਮ ਨਿਵਾਸ (ਜਵਾਬਦਾਤਾ ਨੰ. 4)" ਲਈ ਵੋਟ ਪਾਈ ਸੀ। ਸਬ-ਡਵੀਜ਼ਨਲ ਅਫਸਰ ਦੀ ਰਿਟਰਨ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ "ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਵੋਟਾਂ ਗੁਪਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਨਿਯਮਾਂ ਤਹਿਤ ਸੀਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।" ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ 4 ਅਤੇ 5 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਜੋ ਕੁਝ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ "ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਵੋਟਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਪੈਰਾ 11 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ

ਗਏ ਹਨ, ਨੇ ਬਨਵਾਰੀ ਲਾਲ ਨੂੰ ਵੋਟ ਦਿੱਤੀ, ...ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਰਾਮ ਨਿਵਾਸ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਐਡ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਬਨਵਾਰੀ ਲਾਲ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾਈ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਵਾਦਿਤ ਵੋਟਾਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 4 ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਪਈਆਂ ਸਨ, ਨਾ ਹੀ ਉਕਤ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਰਾਜ ਨੇ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਮੰਤਵ ਲਈ, ਮੈਂ ਇਸ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਮੰਨਾਂਗਾ। ਦੂਜੇ ਸਵਾਲ ਬਾਰੇ, ਭਾਵ; ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਪੈਰਾ 11 ਵਿੱਚ ਨਾਮੀ ਫਰਮਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਵੋਟਾਂ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਭਾਗੀਦਾਰ ਹੋਣ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਣ ਬਾਰੇ, ਇਹ ਫਿਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਕਾਲਮ 3 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਪੈਰਾ 11 ਵਿੱਚ ਫਰਮਾਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਲਾਇਸੈਂਸੀ ਫਰਮਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਫਰਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ (ਪੰਜ ਫਰਮਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮੁਨੀਮ ਅਤੇ ਛੇਵੀਂ ਫਰਮ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮਾਲਕ ਦਾ ਪਿਤਾ) ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਾਜ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਇਸ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੀ ਰਿਟਰਨ 4 ਅਤੇ 5 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਇਸ ਇਲਜ਼ਾਮ ਦਾ ਜਵਾਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ "ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਇਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੀ ਫਰਮ ਐਮਐਸ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਵੋਟ ਦੇਣ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਵਿਅਕਤੀ ਭਾਈਵਾਲ ਸਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ"। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਤੱਥ ਵੀ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਸੱਤ ਵੋਟਾਂ ਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। 1961 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 19 ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (3) ਦਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸਾ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਸੈਕਸ਼ਨ 10 ਅਧੀਨ ਲਾਇਸੈਂਸ਼ੁਦਾ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਦਾ ਚਾਹਵਾਨ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਫਾਰਮ H ..... • • ਵਿੱਚ ..... ਨੋਟੀਫਾਈਡ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਤੋਂ ਪਛਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰ ਲੈ ਕੇ ਆਵੇਗਾ।..... ਮਾਰਕੀਟ ਖੇਤਰ।" ਉਸ ਉਪ-ਨਿਯਮ ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਮਿੱਤਲ ਦੀ ਸਾਰੀ ਦਲੀਲ ਅਧਾਰਤ ਹੈ, ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ। _____

“ਬਸ਼ਰਤੋਂ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 10 ਅਧੀਨ ਲਾਇਸੈਂਸ਼ੁਦਾਰੀ ਕਿੱਥੇ ..... ਹੈ
ਇੱਕ ਫਰਮ ਸਿਰਫ ਫਰਮ ਦਾ ਉਹ ਭਾਈਵਾਲ ਹੈ ਜੋ ਵਿਵਸਥਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ

Messrs Dalmia Dadri Cement Ltd. v. Its Workmen as represented by the
Mazdoor Ekta Samiti and others (Narula, J.)

ਇਸ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਰੇ ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਦੇ
ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਣਗੇ।"

(7) ਜਦੋਂ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਮਿੱਤਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਨਿਯਮ 19 ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (3) ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਫਰਮ ਦੁਆਰਾ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ, ਜੋ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਫਰਮ ਦਾ ਭਾਗੀਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਵਿਦਵਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋਵੀਸੋ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪੂਰਨ ਪਾਬੰਦੀ ਹੈ। ਰਾਜ ਲਈ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਵਾਧਾਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸਿਰਫ਼ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਅਸਲ ਇਰਾਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਫਰਮ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦ 'ਸਿਰਫ਼' 'ਸਾਰੇ ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤ' ਨਾਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ' ਅਤੇ 'ਸਾਬੀ' ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਿੱਤਲ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਉਸਾਰੀ ਸਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰਵਾਧਾਨ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਵੋਟ ਪਾਉਣ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੋਕ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕੋਲ ਦੋਵੇਂ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਹਨ, ਭਾਵ (i) ਦਾ ਭਾਈਵਾਲ ਹੋਣ ਦਾ। ਫਰਮ, ਅਤੇ (ii) ਫਰਮ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਰੇ ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(8) ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ 1 ਤੋਂ 3 ਤੱਕ ਦੇ ਵਕੀਲ, ਸ੍ਰੀ ਐੱਮ.ਐੱਸ. ਜੈਨ ਦੁਆਰਾ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਨਿਯਮ 19 ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (3) ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਡਾਇਰੈਕਟਰੀ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਡਾਇਰੈਕਟਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ। ਬੇਲੋੜਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਮੈਂ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ। ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੋਵੀਸੋ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਜੋ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਬਿਲਕੁਲ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਪ੍ਰੋਵੀਸੋ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਪਈਆਂ ਵੋਟਾਂ ਨੂੰ ਅਵੈਧ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹਨਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਪੈਰਾ 11 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਜਵਾਬ ਨੰਬਰ 4 ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਸੱਤ ਵੋਟਾਂ ਪਾਈਆਂ ਜਾਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਡਿਸਪਿਊਟ ਵਿੱਚ ਚੋਣ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਪਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ - 1961 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ J9 ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (3) ਦੀਆਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪਾਏ ਗਏ ਸਨ।

(9) ਸ੍ਰੀ ਐਸ.ਸੀ ਸਿੱਬਲ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ 4 ਅਤੇ 5 ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਰਾਜ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਬੇਅਸਰ ਮੰਨ ਕੇ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ 4 ਅਤੇ 5 ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣਾ ਸੀ। ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਇਸ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸ੍ਰੀ ਮਿੱਤਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਨਵੀਂ ਚੋਣ ਲਈ ਕੋਈ ਚੋਣ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਅਜੇ ਵੀ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ 4 ਅਤੇ 5 ਨੇ ਪੋਲਿੰਗ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਹੀ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲ ਲਿਆ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 12(3) ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਧਾਰਾ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਅਜਿਹੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਚੁਣੇ ਗਏ ਮੈਂਬਰ ਗਜ਼ਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਣ ਤੱਕ ਅਹੁਦਾ ਨਹੀਂ ਸੰਭਾਲਦੇ। ਇਹਨਾਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ

ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਚੋਣ ਦੀ ਅਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਬਾਰੇ ਸੁਣਾਉਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦਾ ਹਾਂ।

(10) ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਇਸ ਲਿਖਤੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 4 ਦੀ ਚੋਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਸੱਤ ਵਿਵਾਦਿਤ ਵੋਟਾਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ. 4 ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਪਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ. 4 ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੋਟ ਨਹੀਂ ਪਾਈ ਗਈ। 5 ਤੋਂ ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਕਰਨ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ 98 ਵੋਟਾਂ ਪਈਆਂ ਮੰਨੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਖਰਚਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਰਵਨੀਤ ਸਿੰਘ

ਆਰ ਐਨ ਐਮ.

ਸਿਵਲ ਫੁਟਕਲ

ਆਰ.ਐਸ. ਨਰੂਲਾ

M/S ਡਾਲਮੀਆ ਦਾਦਰੀ ਸੀਮੇਂਟ ਲਿਮਿਟੇਡ - ਪਟੀਸ਼ਨਰ,

ਬਨਾਰਸ

ਮਜ਼ਬੂਰ ਏਕਤਾ ਸਮਿਤੀ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਸ ਦਾ ਕੰਮ, — ਉੱਤਰਦਾਤਾ।

1968 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਨੰ. 323

30 ਅਪ੍ਰੈਲ 1968

ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਵਾਦ ਐਕਟ (1947 ਦਾ XIV)- ਐੱਸ. 2(*) ਅਤੇ 11- ਜੇ ਕੋਡ ਆਫ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ (1908 ਦਾ ਐਕਟ V) - ਆਰਡਰ 14, ਨਿਯਮ 2 - ਉਦਯੋਗਿਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਠਾਏ ਗਏ ਇੱਕ ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਵਾਦ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਬਾਰੇ ਇਤਰਾਜ਼ - ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਫਰੇਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ - ਅਜਿਹਾ ਮੁੱਦਾ - ਕੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਕੁਝ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ